

1983/84:38**Fredagen den 2 december**

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 24 november.

2 § Det fortsatta riksdagsarbetet**Anf. 1 TALMANNEN:**

Enligt upprättade tids- och ärendeplaner skulle höstens arbete avslutas tisdagen den 20 december. I meddelandet till kammaren om dessa planer framhölls emellertid att det kunde tänkas bli nödvändigt att ta även onsdagen den 21 december i anspråk.

Från utskotten nu inhämtade uppgifter ger vid handen att arbetsbelastningen under sessionens slutskede blir väsentligt större än tidigare förutsatts. Det är därför nödvändigt att räkna med arbetsplenium även onsdagen den 21 december.

Till kammarens ledamöter har utdelats en av talmanskonferensen godkänd tidsplan för januari och februari 1984. Av denna framgår bl. a. att vårens riksdagsarbete tar sin början tisdagen den 10 januari och att ett arbetsplenium anordnas redan onsdagen den 11 januari för behandling av bl. a. några brådskande ärenden från näringsutskottet.

Talmanskonferensen har fastställt följande dagar för större debatter under våren 1984:

Allmänpolitisk debatt	onsdagen den 1 februari
Finansdebatt	onsdagen den 7 mars
Handelsdebatt	onsdagen den 14 mars
Utrikesdebatt	onsdagen den 21 mars
Debatt om internationellt utvecklingssamarbete	onsdagen den 16 maj

Riksdagens idrottsklubb som arrangerar av den s. k. Bosödagen har framfört önskemål om att kammarens sammanträde torsdagen den 16 februari inte skall börja förrän kl. 14.00 och att förmiddagen hålls fri från utskottssammanträden. Talmanskonferensen har uttalat sitt stöd för dessa önskemål.

3 § Svar på fråga 1983/84:165 om synodbildningen inom svenska kyrkan**Anf. 2** Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Berit Löfstedt har frågat mig vad jag anser om svenska kyrkans fria synod och dess vara inom svenska kyrkan.

Jag vill först framhålla att den s. k. synoden är att betrakta som en frivillig förening. Den är inte ett svenska kyrkans organ och har inte någon officiell funktion. Jag har ingen erinran mot att människor med gemensamma intressen sluter sig samman. I vårt land är föreningsrätten grundlagsfäst.

Men eftersom Berit Löfstedt frågat om min uppfattning vill jag påtala de risker som kan vara förknippade med dekanats- och synodbildningarna.

De som bildat dekanaten och synoden har valt en organisationsform som starkt påminner om en kyrkobildning. Om präster inom svenska kyrkan därmed får sin lojalitet knuten till i första hand dekanerna och synoden, och inte till svenska kyrkan och dess ledning, uppstår en problemsituation för svenska kyrkan. Med gällande kyrkosystem i vårt land kan detta också bli en fråga för statsmakterna. Prästerna i svenska kyrkan åtnjuter en statligt reglerad anställning. De är enligt gällande lag inställda i ett lydadsförhållande till biskop, domkapitel och kyrkoherde. De har också att rätta sig efter de beslut som i laga ordning fattas av kyrkomöte och kyrkoråd. I sina prästlöften lovar den som prästvigs att "troget efterleva kyrkans lag och ordning" och att bevisa sina "förmän skyldig lydnad".

Enligt min mening är det nu i första hand svenska kyrkans olika organ som bör följa utvecklingen och bedöma om särskilda åtgärder blir nödvändiga att vidta.

Med hänsyn till vad jag har sagt tidigare i mitt svar är det emellertid självklart att regeringen uppmärksamt följer frågan. Skulle de problem som jag tidigare har antytt uppkomma, avser jag att ta upp frågan med företrädare för svenska kyrkan och, om utvecklingen ger anledning därtill, också med de partier som har stått bakom de senaste årens reformarbete på kyrkans område.

Anf. 3 BERIT LÖFSTEDT (s):

Herr talman! Jag vill tacka civilministern för svaret på min fråga och för de markeringar som jag uppfattar att det innehåller. Den omedelbara anledningen till att frågan ställdes var att det är önskvärt med ett officiellt uttalande från regeringen vad avser synen på vad synoden står för och dess roll inom svenska kyrkan. En annan anledning var naturligtvis det enkla sambandet att det formella bildandet skedde inom det stift som jag kommer ifrån, nämligen Linköpings stift.

Jag vill då än en gång tacka civilministern för svaret på min fråga. Det civilministern sade är vi överens om. Självfallet skall man få bilda vilka föreningar man vill i det här landet, och staten varken kan eller skall korrigera människors trosuppfattningar. Men engagemanget i synoden måste betecknas som en fritidsverksamhet och ingenting som man skall ägna

sig åt på arbetstid.

Mitt djupaste engagemang i hela denna fråga känner jag dock för de kvinnliga prästerna och deras i många fall utsatta och ohållbara situation. Därför skulle jag önska att civilministern ville precisera sig på denna punkt. Svenska kyrkan är genom lagstiftning förbunden med staten. Man må tycka vad man vill om detta arrangemang, men när det nu finns här regering och riksdag ett ansvar för den lagreglerade delen av svenska kyrkan. I denna ingår att svenska kyrkan på lika grunder erkänner manliga och kvinnliga präster. Jämställdhetslagen gäller också för prästämbetet.

Här hade jag tänkt citera vad prästerna lovar i sitt prästlöfte, men eftersom civilministern redan har gjort det behöver jag inte göra det.

Själv uppfattar jag synoden främst som en organiserad kamp mot kvinnliga präster, även om man senare också tillägnat sig en del andra argument. Det finns många uttalanden av synodanhängare som ändå tyder på att kvinno- prästmotståndet är den gemensamma nämnaren för dem.

Anf. 4 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Berit Löfstedt gjorde en korrekt tolkning av vad jag menade med det som jag sade i svaret. Också jag har uppfattat det på det sättet att det är frågan om kvinnliga präster och prästernas arbetsvillkor som upptar en stor del av synodens och dekanatens funderingar. Synoden och dess dekanat accepterar ju inte kvinnan som präst, och inom den nya organisationen har av allt att döma – om jag har förstått saken rätt – samlats en stor del av de mest aktiva motståndarna i denna fråga.

Om dekanats- och synodbildningar leder till ett ökat aktivt motstånd mot kvinnliga präster innebär det inte bara att man bryter mot svenska kyrkans ordning utan också att man handlar i strid med samhällets lagstiftning – Berit Löfstedt nämnde jämställdhetslagstiftningen. Varje åtgärd som syftar till att förhindra att kvinnor ges samma förutsättningar som män att utöva prästämbetet strider mot den lag som riksdagen har stiftat.

Jag vill till sist med tillfredsställelse notera ärkebiskopens rätt så skarpa reaktion i denna fråga. Jag kan också notera att Riksförbundet Kyrkans ungdom på denna punkt har samma uppfattning som ärkebiskopen.

Anf. 5 BERIT LÖFSTEDT (s):

Herr talman! Det som civilministern nu har sagt gör att jag mer än tidigare är i stånd att tacka för det svar jag har fått och deklarerar att vi är riktigt överens. Det är bra att regeringen inte släpper taget om denna fråga. De kvinnliga prästerna är i sin fulla rätt att utöva prästämbetet, och de behöver vårt och regeringens stöd.

Jag vill sluta med att ta tillfället i akt och säga att bortsett från lagstiftningen och det som sammanhänger med den, tror jag att själva striden om kvinnliga präster är förödande för kyrkan. Denna strid skymmer det väsentliga budskap kyrkan står för.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om förlängning av
gällande jord-
bruksavtal*

4 § Svar på fråga 1983/84:166 om förlängning av gällande jordbruksavtal

Anf. 6 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Anders Dahlgren har frågat mig om jag har för avsikt att förlänga det nu gällande jordbruksavtalet i avvaktan på livsmedelskommitténs slutbetänkande.

Den överenskommelse om prisregleringen som har fastställts att gälla till utgången av juni 1984 har utformats på grundval av 1977 års riksdagsbeslut om riktlinjer för jordbrukspolitiken. De samhällsekonomiska förändringar som därefter inträffat och den under slutet av 1970-talet förda ekonomiska politiken har förorsakat omfattande problem för jordbruket och livsmedelsförsörjningen. Med hänsyn härtill är det angeläget att få möjlighet att förutsättningslöst pröva vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att så snart som möjligt komma till rätta med dessa problem. En förlängning av överenskommelsen framstår mot den bakgrunden inte som någon ändamålsenlig lösning.

Anf. 7 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för att han har svarat på min fråga.

Det reella svaret med den konkreta innebörden fick jag redan i går genom regeringens proposition om vissa livsmedelspolitiska frågor. Det är bara att konstatera att regeringen, trots tunga remissinstanser och trots vädjanden från näringen, nu lägger fram ett förslag om bl. a. helt obundna förhandlingar.

Jag beklagar detta regeringens ställningstagande. Jag beklagar alla dem som har förväntat sig att regeringen skulle lyssna och ta intryck, och jag beklagar att jordbruket nu går en oviss framtid till mötes. Av detta kan naturligtvis inget gott komma, utan vi har att se fram mot en stegrad konfrontation och en total politisk läsning. Men det är regeringen som har valt striden, och den kommer ni att få.

Det är här på sin plats att nu konstatera att jordbruksministerns ofta uttalade ord, att jordbrukspolitiken måste vara så utformad att den kan mötas med förtroende av såväl producenter som konsumenter, inte längre äger giltighet. Orden har i själva verket hela tiden varit totalt innehållslösa.

Detta intryck förstärks när man tar del av jordbruksministerns svar här i dag. Det förstärks, när regeringen lägger fram förslag som inte bygger på något som helst sakmaterial från utredningar, inte har remissbehandlats eller varit föremål för överläggningar med näringen.

Det är ganska fantastiskt när jordbruksministern i sitt svar säger att det från dessa utgångspunkter är viktigt att förutsättningslöst pröva vilka åtgärder som skall vidtas. Vad är det som är förutsättningslöst, herr jordbruksminister, när regeringen i en proposition ändrar målformuleringar om inkomstpolicik för jordbruket, ändrar målformuleringar om hur inkomsten mellan jordbrukarna skall förändras, när regeringen lägger fram förslag

om att regionalpolitiska och beredskapsmässigt motiverade åtgärder skall betalas av jordbruket självt? Inte en enda utredning, inte en enda remissinstans, ingen enda överläggning med näringen har varit kopplad till dessa funderingar. Det är ett rent funderande av jordbruksministern själv. Sällan har riksdagen mottagit ett så dåligt dokument att bygga sitt ställningstagande på.

Jag beklagar att regeringen har valt den här linjen. Jag beklagar att jordbruksministern i sin proposition, som i långa stycken innebär ett avskrivande av direktiven till livsmedelsutredningen, nu kör över sin egen omskrutna utredning. Nu är det väl dags, herr jordbruksminister, att den utredningen läggs ned. Den är ju egentligen bara en belastning för skattebetalarna. Det var nämligen de här frågorna som utredningen skulle studera och ta fram sakmaterial om. Regeringen går nu i förväg och tar bort möjligheterna för livsmedelsutredningen att arbeta.

Jag beklagar, herr talman, att vi nu har fått den här situationen. För mig är det bara att konstatera att den utsträckta handen håller på att slå bönderna ur ringen – de ligger praktiskt taget redan nere, och ni fortsätter att slå. Vi i centerpartiet tillåter inte att en yrkesgrupp behandlas på det sättet, och därför kommer vi att göra vad som är möjligt för att stötta denna yrkesgrupp.

Anf. 8 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! När jag nu lyssnar till Anders Dahlgren förstär jag vad som har varit avsikten med de utfall gentemot socialdemokratin som har gjorts innan vi över huvud taget hade presenterat propositionen. Det är uppenbart att avsikten är att framställa socialdemokratins jordbrukspolitik som så omöjlig att den skulle behöva leda till en konfrontation emot jordbrukarna.

Anders Dahlgren säger att jag inte bygger förslaget om en förändring av de övergripande riktlinjerna på sakmaterial. Men ett sådant sakmaterial har tagits fram i utredningen, och det har varit föremål för remissbehandling. Man kan konstatera att inte ens LRF har några vägande invändningar på den punkten. Jag tror också att Anders Dahlgren minns att t. o. m. jordbruksutskottets centerpartistiske ordförande betraktade de nu gällande övergripande formuleringarna som ett olyckligt ordval.

Men det som är viktigt i sammanhanget och som Anders Dahlgren inte hör glömma bort är att problemen för jordbrukarna och konsumenterna uppstod med den utveckling som följde på den högerinriktade ekonomiska politik som centerpartiet var med om att ta ansvaret för efter 1976. Jordbrukspolitiken gick över styr, eftersom kostnadsutvecklingen inom jordbruket under dessa år rusade i höjden samtidigt som reallönerna sjönk för löntagarna, med minskad konsumtion som följd. Precis som på andra områden i samhället fick också inom jordbruket de minst bärkraftiga ta smällarna, medan de som hade det bättre klarade sig hyggligare.

Den viktigaste uppgiften för regeringen nu – och också för jordbruksnäringen – är att få Sverige på fötter igen. Om vi skall kunna klara den uppgiften måste vi försöka begränsa budgetunderskottet och hålla kostnadsutvecklingen på alla områden under kontroll, så att inte inflationen åter upp de fördelar

*Om förlängning av
gällande jord-
bruksavtal*

som vi vunnit med devalveringen.

LRF har för sin del uttalat att jordbrukets lönsamhet inte kan förbättras i nuvarande ekonomiska läge genom snabbt stigande livsmedelspriser eller ökad volym. Enligt LRF kan värdefulla insatser göras inom näringen för att jaga kostnader. I den bok som LRF har utgett säger man att det finns goda möjligheter att finna förutsättningar för att komma till rätta med vissa kostnadsproblem. Finns det då inte skäl för oss, Anders Dahlgren, att försöka diskutera hur kostnadskompensationen skall vara utformad för att den skall bli ett stöd för de insatser som näringen själv vill göra för att motverka riskerna för en ogynnsam kostnadsutveckling? Det är ju vad det hela går ut på.

Anders Dahlgren går faktiskt händelserna något i förväg när han redan nu konstaterar vad som skall bli slutresultatet av de fria överläggningar som skall föras. Avsikten har inte varit att jordbrukarna skall bära en större börda än andra samhällsgrupper när det gäller den ekonomiska utveckling som vi måste försöka ta oss igenom. Avsikten är att vi gemensamt skall försöka motverka risken för en negativ kostnadsutveckling här i landet. Det är till gagn både för jordbrukare och för konsumenter.

Anf. 9 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Nej, herr jordbruksminister, det är inte jag som föregriper utvecklingen, utan det är jordbruksministern som gör det genom att inte invänta resultatet av den utredning som han själv har tillsatt. Så är saken.

Försök inte att gömma er, herr jordbruksminister, bakom LRF. Det är en skyldighet för varje näringsutövare att söka bringa ner sina kostnader, och det är vad LRF håller på att upplysa bönderna som näringsutövare om. Men försök som sagt inte att gömma er, herr jordbruksminister, bakom LRF när det gäller propositionen. LRF:s ordförande uttalade i går att det är bara att konstatera att vi har en regering som struntar i sakargument. Regeringens enda motiv till de s. k. fria förhandlingarna, fortsatte han, måste vara att försäkra villkoren för jordbruket.

Jag är uppriktigt sagt, herr jordbruksminister, litet ledsen över det här. Det var nämligen så att när jordbruksministern tillträdde sin post möttes han av ett visst förtroende från bönderna. Han blev t. o. m. applåderad av Skånebönderna för ett år sedan. I dag är det förtroendet missbrukat, och jag är rädd för att om jordbruksministern nu skulle ställa upp i samma salong så skulle han mötas av buanden.

Jag har fortfarande inte fått någon förklaring från jordbruksministern, varför han har föregripit utredningen. Han har ett underlag när det gäller förändringen av PM-index. Där hade han tre obundna alternativ att välja mellan. Då kunde han på grundval av remissinstansernas yttranden välja ett av alternativen. Men i de övriga delarna av propositionen, som gäller inkomstformuleringar och sådana saker som att bönderna skall överta ett regionalpolitiskt och beredskapsmässigt ansvar, finns det inget som helst underlag i det delbetänkande som utredningen har lagt fram.

Anf. 10 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag kryper inte bakom LRF. Jag noterar – med stor uppskattning – att man i den bok som LRF gett ut har konstaterat att vi inte kan påräkna att klara jordbrukets lönsamhet med hjälp av prisökningar och ökad volym, utan att vi måste anstränga oss för att på andra vägar göra insatser. Då tycker jag att man skall lägga upp ett kompensationsystem som stöder näringens egna strävanden. Det är viktigt i detta sammanhang.

Man uttalar bl. a. följande: Men mycket beror också på att vi har förlitat oss på inflationen som en ekonomiskt progressiv kraft som kunnat hjälpa oss att i efterhand komma till rätta med onormala kostnader.

Nu frågar jag Anders Dahlgren: Varhän leder det, om vi utan vidare automatiskt kompenserar kostnadsökningar i en verksamhet som utnyttjat inflationen som en progressiv kraft i sin planering?

Om vi är överens om att vi skall försöka hålla kostnadsutvecklingen under kontroll, blir det här någonting som bara förvärrar utvecklingen. Där trodde jag att jordbruksnäringen och jag hade den gemensamma inställningen, att det är av avgörande betydelse för såväl producenter som konsumenter att vi kan klara kostnadsutvecklingen.

När det sedan gäller mitt sakmaterial och underlaget för bedömningarna i detta sammanhang vill jag säga att sakmaterialet, Anders Dahlgren, har lett fram till att en majoritet av remissinstanserna vill ha någon form av obundna förhandlingar. Det vill man i avvaktan på att livsmedelskommittén skall bli färdig med sitt arbete. Just i år, det svåra år som vårt land står inför, är det viktigt att vi kan diskutera och söka finna former för hur vi gemensamt kan komma överens om en kostnadskompensation som innebär mindre risker för att vi gjuter olja på inflationsbrasan.

Anf. 11 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Svara på min fråga, herr jordbruksminister! Jag har inte kritiserat att jordbruksministern lägger fram ett förslag om ett ändrat PM-index. Där har jordbruksministern ett underlag. Jag tycker att det är fel, men jordbruksministern har dock ett underlag. Vad jag kritiserar är de andra delarna, där jordbruksministern inte har något underlag för sin proposition. På vad sätt skulle för resten jordbrukets lönsamhet bli bättre genom att man minskar kostnadskompensationen? Detta måste vara avsikten när man går in i fria förhandlingar, annars skulle man ju ha låtit det nuvarande systemet vara kvar. På vilket sätt blir jordbrukets lönsamhet bättre genom att det får överta uppgifter som i dag är statliga – av regionalpolitiska och beredskapsmässiga motiv?

Anf. 12 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Avsikten är att utforma kompensationen så, att vi med hjälp av en överenskommelse kan nå de syften som jag trodde att både näringen och vi var överens om.

Det regionalpolitiska stöd som Norrland har skall det ha även i fortsättningen, och det skall gå över statsbudgeten. Detta stöd tillkom på den

socialdemokratiska regeringens förslag. Vi har emellertid även ett yttre skydd för vårt jordbruk i detta land. Syftet med detta skydd är att upprätthålla en beredskap. Även i nuvarande läge måste en del av de ekonomiska effekter som detta skydd ger jordbruksnäringen totalt åtnjutas av det norrländska jordbruket, eftersom kostnaderna för att upprätthålla beredskapen i Norrland är större än för övriga delar av landet. Avsikten med beredskapsmålet är ändå att vi skall kunna ha ett jordbruk i gång i hela riket—detta är nödvändigt med tanke på just beredskapen.

Anf. 13 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Får jag först tacka för att jordbruksministern säger att Norrlandsstödet fortfarande skall gå över statsbudgeten. Men då undrar jag varför jordbruksministern i propositionen säger, att om Norrlandsjordbruket behöver mera pengar, skall det tas ut genom jordbrukets prisreglering. Det är inga statsmedel.

Får jag sedan konstatera att jordbruksministern här säger att jordbruket är viktigt i Norrland, eftersom vi skall ha ett försvar där. Då är det de samfälliga jordbrukarnas plikt att upprätthålla detta försvar genom att ta beredskapsmässigt kostnadsansvar. Det är inte rimligt att diskutera på det sättet, herr jordbruksminister!

Anf. 14 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det finns många i detta land som menar att man inte skall upprätthålla detta stöd mot världsmarknaden. Jag ansluter mig inte till dem utan anser att vi är tvungna att ha ett skydd mot världsmarknaden för att kunna upprätthålla just vår beredskapsförsörjning. Men vår beredskapsförsörjning består inte bara av en total kvantitet produkter, utan en förutsättning är att det också kan bedrivas ett jordbruk i de norra delarna av landet.

Om näringen totalt kan åtnjuta de ekonomiska effekterna av det skydd vi upprätthåller gentemot världsmarknaden och målet är beredskap, är det väl viktigt att de som har de största kostnaderna just för denna beredskap också kan påräkna en något större andel av vad de här gemensamma ekonomiska fördelarna ger åt jordbruket? Eller tycker Anders Dahlgren att det är rättvisare att de som har mindre kostnader för att upprätthålla beredskapsmålet skall ha en större andel av skyddet?

Anf. 15 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Jag undrar om inte jordbruksministern skall tala med sin kollega försvarsministern litet grand om detta. Det kan ändå inte vara rimligt att man kan upprätthålla ett försvar i Norrland endast om Sveriges jordbrukare står för en del av kostnaden. Vilken annan näringsgren i detta land får en motsvarande uppgift? Vilken annan motsvarande yrkesgrupp i detta land står för regionalpolitiska insatser?

När den socialdemokratiska regeringen införde stödet till Norrlandsjordbruket som ett regionalpolitiskt stöd, skedde det med utgångspunkt i att det var svårare att driva jordbruk i Norrland, eftersom man där har andra

föresättningar, och att det var viktigt att ha ett jordbruk i Norrland. Därför införde man det regionalpolitiska stödet, och man sade att detta är samhällets uppgift. Varför har regeringen ändrat sin inställning, eftersom det som tidigare var en samhällets uppgift i dag skall läggas på yrkesutövarna kollektivt?

Nr 38

**Fredagen den
2 december 1983**

*Om förlängning av
gällande jord-
bruksavtal*

Anf. 16 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Nu konstaterar jag att Anders Dahlgren inte hör på. Jag sade uttryckligen att det regionalpolitiska stöd som i dag utgår till jordbruket i Norrland fortfarande skall utgå. Det är ca 300 miljoner.

Det här är inte försvarspolitik. I grunden för den jordbrukspolitik som det här landet har bestämt sig för att bedriva ligger alltså kravet att vi skall trygga vår försörjning vid avspärning. Det är alltså motiveringen för hela vår jordbrukspolitik, Anders Dahlgren. För att kunna verkställa den politiken har vi bestämt oss för att skydda jordbruket mot världsmarknaden. Det är just detta som skall ge oss möjligheter att upprätthålla beredskapen. Då menar vi att de som har de största omkostnaderna för att upprätthålla beredskapen borde i rimlighetens namn också kunna få en något större del av de ekonomiska fördelar detta skydd ger.

Finns det inte någon känsla hos Anders Dahlgren för att det inom olika yrkeskategorier måste finnas utrymme för solidaritet i en situation då vi skall kämpa det här landet igenom de ekonomiska svårigheter som uppstått på grund av den borgerliga regeringens sätt att hantera den ekonomiska politiken?

Anf. 17 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Jo, jag lyssnade när jordbruksministern talade. Jag blir mer och mer förvånad. Menar jordbruksministern att det enda motivet att driva en statlig jordbrukspolitik i Sverige är beredskapsmotivet? Utifrån den synpunkten skall då jordbruket skyddas. Då skulle jordbrukarna få svara för en del av försvarskostnaderna. När ålägger jordbruksministern tekoindustrin, skoindustrin, oljehandlarna och andra att ta en försvarspolitisk kostnad? Det är i stället så att vi bygger upp vår beredskap med statliga pengar, med beredskapsmedel. Aldrig har det ifrågasatts att näringen skall stå för de här kostnaderna.

Anf. 18 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Nu märker jag att f. d. jordbruksministern över huvud taget inte funderat igenom vilka de grundläggande motiven för jordbrukspolitiken i det här landet är. De grundläggande motiven är – och det skall vara huvudmålet framöver – att vi skall kunna trygga vår livsmedelsförsörjning. Det här kräver ekonomiska uppoffringar av dem som skall köpa jordbruksprodukterna. Vi har sagt att vi får acceptera dessa uppoffringar för det är angeläget att vi har den här tryggheten. Vi avskärmar det svenska jordbruket från världsmarknaden. Här uppstår sammantaget en ekonomisk fördel för hela näringen som sådan, och den skall fördelas för att skapa trygghet. Då må

*Om nybyggnad för
husdjursförsöks-
stationen i Alnarp*

den väl ändå fördelas i någon mån så, att de som har de större kostnaderna för att skapa denna trygghet skall få litet mer av kakan. Det här är, Anders Dahlgren, grundat på jordbrukspolitiska mål.

Anf. 19 Andre vice talman ANDERS DAHLGREN (c):

Herr talman! Det här blir mitt sista inlägg i den här debatten. Vi får återkomma när propositionen behandlas. Jag vill bara säga till jordbruksministern att problemet inte är att vi har för litet livsmedel i det här landet. Det är ur den synpunkten inte motiverat att bönderna skall betala för beredskap. Problemet, om jordbruksministern sätter sig in i sakförhållandet, är att vi har för mycket livsmedel här i landet, vilket gör att vi har fått ett överskott.

Jag kan inte se att jordbruksministerns argumentation här i dag på något sätt har bidragit till att få klarhet i varför jordbruksministern gått före utredningen och inte låtit sin egen omskrutna utredning arbeta färdigt och få ett sakunderlag, utan på detta sätt lägger fram ett förslag som är ett rent politiskt ställningstagande. Av det här, jordbruksministern, kommer inget gott.

Anf. 20 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Äntligen erkände Anders Dahlgren att vi har ett problem inom det svenska jordbruket. Det var just detta som var anledning till att den livsmedelspolitiska utredningen tillsattes, för att den skulle försöka komma till rätta med konsekvenserna av detta problem, som uppstod under den tid som Anders Dahlgren själv var jordbruksminister.

Detta ger oss också anledning att fråga: Kan vi vänta tills utredningen är färdig, dvs. ytterligare ett år, innan vi vidtar åtgärder som kan bli ett stöd för dem som behöver stöd bäst, och kan vi vänta med åtgärder när det gäller att stödja en inriktning och en anpassning av produktionen, som näringen själv eftersträvar? Jag har tagit näringens strävanden på den punkten på allvar och gett jordbrukarna beröm för dem. Jag tror också att det är viktigt att man från samhällets sida försöker svara upp mot vad näringen själv vill åstadkomma.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1983/84:40 om nybyggnad för husdjursförsöksstationen i Alnarp

Anf. 21 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Bo Arvidson har frågat mig om jag är beredd att medverka till nybyggnad av husdjursförsöksstationen i Alnarp.

Jag är medveten om att det råder en bekymmersam situation vid den nuvarande husdjursförsöksstationen och om behovet av ny byggnad.

Enligt det beslut som f. n. gäller ingår projektet i byggnadsstyrelsens investeringsreserv. Ytterligare projektering är emellertid nödvändig med hänsyn till byggnadsanknuten utrustning.

Anf. 22 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Av svaret framgår att jordbruksministern är medveten om den besvärliga lokalsituationen och om behovet av nybyggnad vid husdjursförsöksstationen i Alnarp.

För den som på ort och ställe har kunnat bese anläggningen framstår behovet av nya byggnader som helt klart. De anställda har en dålig arbetsmiljö, stallarna är nerslitna och ger en dålig miljö åt djuren. Hela anläggningen är svårskött och orationell efter dagens krav.

I den nuvarande, livliga jordbrukspolitiska debatten, som vi f. ö. har hört en del av nyss, har jordbruksministern vid flera tillfällen framhållit vikten av minskade kostnader i jordbruksproduktionen. Jag är övertygad om att alla bönder i dagens svåra situation för jordbruket letar med ljus och lykta efter alla tänkbara möjligheter att minska sina kostnader.

I animalieproduktionen har foderkostnaderna en avgörande betydelse för ekonomin i produktionen. Försöksverksamheten vid husdjursförsöksstationen i Alnarp är viktig i arbetet med att minska foderkostnaderna inom mjölk- och köttproduktionen. Nya foderväxter behöver prövas, liksom nya kraftfoderblandningar, baserade i huvudsak på inhemska fodermedel. Detta kan också bidra till en minskning av överskottet. Södra Sverige är ofta föregångare när det gäller att pröva nya grödor, liksom olika biprodukter från livsmedelsindustrin. Det är därför angeläget att landsdelen får behålla sin husdjursförsöksstation. Jordbruksministern har här chansen att hjälpa bönderna att sänka foderkostnaderna i en viktig produktionsgren. Det är något som på sikt också gynnar konsumenterna.

För svensk låglandsboskap, som omfattar en tredjedel av antalet kor i landet, är det av stor betydelse att verksamheten vid Alnarp kan fortsätta. Låglandsrasen är spridd över hela världen och utnyttjas mycket i internationell jordbruksforskning. Detta är till gagn för den svenska forskningen på området.

I Alnarpsprojektet ingår också en flyttning av den byggnadstekniska forskningen på lantbruksområdet från Lund till Alnarp. Arbetet i de nya lokalerna skall främst inriktas på att åstadkomma en mer djurvänlig och arbetsvänlig stallmiljö, något som jag tror ligger jordbruksministern varmt om hjärtat.

Jag har tolkat jordbruksministerns svar i dess första del så, att jordbruksministern har en positiv inställning till en nybyggnad av husdjursförsöksstationen i Alnarp. Är detta rätt uppfattat?

I svarets andra del berörs projektets placering i byggnadsstyrelsens investeringsreserv. Det är naturligtvis bra att det finns med där. Med hänsyn till den rådande arbetslösheten i Malmöhus län – särskilt inom Malmöregionen, till vilken Alnarp hör – vore det värdefullt om regeringen, vid en eventuell tidigareläggning av ytterligare statliga investeringar, beaktade möjligheten att få i gång Alnarpsprojektet.

Får jag fråga om jordbruksministern är villig att ha Alnarpsprojektet i åtanke nästa gång regeringen diskuterar tidigareläggning av statliga investeringar?

Nr 38

Fredagen den
2 december 1983

*Om nybyggnad för
husdjursförsöks-
stationen i Alnarp*

*Om nybyggnad för
husdjursförsöks-
stationen i Alnarp*

I svaret påpekas också att ytterligare projektering är nödvändig med hänsyn till byggnadsanknuten utrustning. Jag är medveten om detta. I min interpellation redovisar jag den hemställda byggnadsstyrelsen gjort till regeringen den 12 april i år. Man begär där att regeringen snarast ger verket i uppdrag att projektera denna utrustning och ställer medel till verkets förfogande. Har regeringen gett byggnadsstyrelsen något sådant uppdrag?

Anf. 23 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar är jag medveten om den situation vi har. Jag kan på den punkten alltså bara säga att jag självfallet är positiv till att vi försöker att så snart som möjligt komma till rätta med de här problemen.

Nu skall alltså den ytterligare projekteringen genomföras. Det är också riktigt att projektet finns med i investeringsreserven. Jag kan på den punkten säga att jag vet att det placerats högt på listan. Det är självklart att jag med stor uppmärksamhet kommer att följa möjligheten att få projektet genomfört. Men jag kan inte för dagen uttala mig om när projektet kan förverkligas.

Anf. 24 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka jordbruksministern för den här kompletteringen av svaret.

Jag vill också säga något om anläggningens betydelse för forsknings- och försöksverksamhet. Sedan statens mejeriförsök lades ner i slutet av 1960-talet har man blivit mer och mer medveten om behovet av forskningssamarbete rörande mjölkens produktion och mjölkens bearbetning inom livsmedelsindustrin.

Vi fick vid Lunds universitet för ungefär ett och ett halvt år sedan en mjölkprofessur som bekostas av Alfa-Laval, Tetra Pak, Svenska Mejeriernas riksförening och universitet. Det är viktigt att man får ett gott samarbete mellan universitetets livsmedeltekniska avdelningar och en ny modern försöksanläggning i Alnarp. Det skulle vara av stort värde för livsmedels- och jordbruksforskningen. Regeringen har vid olika tillfällen sagt att man vill satsa på forskning och utveckling. Mot bakgrund härav vill jag fråga om jordbruksministern anser att Alnarpsprojektet är ett forskningsprojekt som det är lämpligt att satsa på?

Anf. 25 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det är riktigt att vi har en mycket positiv inställning till att satsa på forskning över huvud taget. Anledningen härtill är att forskningen kan skapa möjligheter för oss att bättre ta oss igenom de olika svårigheterna på skilda områden – det gäller också jordbruket. Hur vi skall bedöma själva Alnarpsanläggningen i relation till de insatser som här bör göras, skall vi naturligtvis diskutera ytterligare. Men jag utesluter inte att också den här verksamheten kan ha en roll i sammanhanget.

Anf. 26 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för kompletteringen. Jag konstaterade tidigare att man inte hade gett byggnadsstyrelsen i uppdrag att projektera ännu. Jag är naturligtvis medveten om att jordbruksministern inte kan beröra något som har samband med den kommande budgetpropositionen. Låt mig dock avslutningsvis uttala den förhoppningen att byggnadsstyrelsen kan få sätta i gång att projektera hela anläggningen, så att byggnationen kan starta hösten 1984.

Anf. 27 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! En av anledningarna till att projekteringen inte påbörjats är att man vid projektering av byggnader av den här karaktären måste vara säker på att i så nära anslutning som möjligt till projekteringen kunna genomföra byggnationen. På det här området går utvecklingen just när det gäller utrustning mycket snabbt. Då gäller det att ha en sådan projektering att man kan säga: Nu har vi en utrustning som ur alla synpunkter är utomordentligt tillfredsställande så nu kan projektet sättas i gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1983/84:48 om produktionen inom landet av ammoniak och salpetersyra

Anf. 28 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Per Israelsson har frågat mig om regeringen kommer att verka för att produktionen av ammoniak och salpetersyra i Köping får fortsätta med minst nuvarande kapacitet och om forskning och utveckling kommer att bedrivas, syftande till produktion av bl. a. ammoniak från inhemska råvaror.

Ammoniak har som råvara för framställning av kvävegödselmedel stor betydelse för vår livsmedelsberedskap.

Landets enda tillverkare av ammoniak är Supra AB, vars fabrik i Köping har en produktionskapacitet av 60 000 ton/år. Tillverkningen är baserad på tjockolja och integrerad med den gödselmedelstillverkning som sker vid Köpingsfabriken. Kvävegödselmedel tillverkas förutom i Köping också i Landskrona, men den produktionen är helt baserad på importerad ammoniak.

Kostnaderna för att framställa ammoniak med den metod som används i Köping är enligt Supras uppgifter högre än för importerad ammoniak med det världsmarknadspris som f. n. råder. Enligt vad jag har inhämtat har överstyrelsen för ekonomiskt försvar och statens jordbruksnämnd inlett överläggningar med Supra om ett s. k. beredskapslån för en investering som väsentligt skulle förbättra ekonomin i ammoniakstillverkningen.

I samband med sitt förvärv år 1981 av aktiemajoriteten i Supra AB utfäste sig Norsk Hydro A/S, tillsammans med Svenska Lantmännens Riksförbund

Fredagen den
2 december 1983

*Om produktionen
inom landet av am-
moniak och salpe-
tersyra*

som äger återstoden av aktierna, skriftligen gentemot den svenska staten att bl. a. bibehålla ammoniakstillverkningen i Köping "så länge rimliga tekniska och ekonomiska förutsättningar föreligger eller eljest särskild överenskommelse träffas". Förutsättningarna för ammoniakstillverkningen i Köping har enligt min bedömning inte ändrats sedan år 1981. Regeringen utgår självfallet från att Supra och dess ägare skall stå fast vid de gjorda utfästelserna.

Som framgår av vad jag tidigare har sagt är ammoniakstillverkningen i landet inte tillräcklig för att tillgodose vårt behov vid en avspärning. För att förbättra vår försörjningsberedskap på detta område pågår en uppbyggnad av beredskapslagren.

Det är angeläget att vi på sikt kan öka den inhemska kapaciteten att producera ammoniak, om möjligt ur inhemska råvaror. I princip kan ammoniak framställas ur råvaror som torv, biomassa eller skiffer. Det första steget i produktionsprocessen, framställningen av s. k. syntesgas, är detsamma för ammoniakstillverkning som för metanolframställning. Metoderna att framställa syntesgas ur inhemska råvaror befinner sig emellertid fortfarande på forsknings- och utvecklingsstadiet. Forskning och försök med syntesgasframställning från inhemska råvaror stöds inom ramen för energiforskningsprogrammet.

Jag vill också nämna att förutsättningarna för en produktion av ammoniak vid en kombinerad värme- och metanolanläggning i Nynäshamn f. n. undersöks av det s. k. Nynäshamnskombinatet. Det är ännu för tidigt att bedöma om anläggningen kan komma till stånd.

Jag vill avslutningsvis erinra om att det ingår i livsmedelskommitténs uppdrag att kartlägga livsmedelsförsörjningens sårbarhet. I detta sammanhang kommer kommittén bl. a. att ta upp försörjningen med kvävegödselmedel.

Anf. 29 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill börja med att framföra mitt tack till jordbruksministern för hans svar på min interpellation om bl. a. ammoniakproduktionen inom landet och övergår sedan till att kommentera svaret.

Svaret på min första fråga, om uppehållande av minst nuvarande produktionskapacitet av ammoniak och salpetersyra i Köping, tolkar jag som positivt. Det finns anledning att hysa allvarliga farhågor för nedläggning av fabriken i Köping om man utgår från rent företagsekonomiska skäl. Själva ammoniakstillverkningen i Köping är av ungefär samma storlek som den som nedlades i Närkes Kvarntorp. Tidigare tillverkades ca 115 000 ton ammoniak per år i Köping och Kvarntorp. Nu tillverkas ca 60 000 ton i Köping vid fullt kapacitetsutnyttjande. Det betyder att i och med nedläggningen av fabriken i Kvarntorp halverades den nationella försörjningen av en viktig råvara.

Kvävegödselbehovet vid en avspärning har beräknats till 79 000 ton räknat som kväve. Köpingfabrikens kapacitet motsvarar 50 000 ton räknat som kväve. Knappt två tredjedelar av behovet av kvävegödselmedel vid en avspärning kan sålunda tillgodoses genom inhemsk produktion.

*Om produktionen
inom landet av am-
moniak och salpe-
tersyra*

Jag vill f. ö. i det här sammanhanget rätta ett fel som smugit sig in i motivtexten i min interpellation. Där står 36 000 ton räknat som kväve. Det är som framgår av vad jag nyss anförde fel, och jag vill notera det till protokollet.

Jag noterar att jordbruksministern i sitt svar fastslår att ammoniak är en råvara som har stor betydelse för vår livsmedelsberedskap och att det nu finns bara en enda tillverkare kvar inom landet – fabriken i Köping, som ägs av Supra AB, som i sin tur kontrolleras av Norsk Hydro.

Vad som föranlett mina farhågor för fortlevnaden av tillverkningen i Köping är som sagt förspelet till nedläggningen av fabriken i Kvarntorp. Här finns onekligen paralleller.

I fallet Kvarntorp ville Supra lägga ned därför att produktionskostnaden för ammoniak med olja som råvara enligt vad Supra uppger blev ca 30 milj. kr. högre per år än om man skulle importera ammoniak som tillverkats med naturgas som vätekälla. Supra hade fattat beslut om att av företagsekonomiska skäl lägga ned driften vid fabriken i Kvarntorp fr. o. m. den 31 mars 1981. Genom beslut av riksdagen fortsattes emellertid driften med statligt stöd fram till slutet av år 1982.

Under det rådrum som härigenom uppkom skulle en utredning göras om alternativa vägar för att klara landets försörjning med ammoniak i ett krisläge. Som jag ser det kom den fortsatta användningen av fabriken i Kvarntorp att behandlas alltför lättvindigt och för kortsiktigt.

Fabriksarbetareförbundet gjorde en utredning som visade att det bort gå att, på ett för landet försvarligt sätt, ta till vara både de tekniska och de mänskliga resurser som fanns vid fabriken i Kvarntorp, dels för att fortsätta produktionen av ammoniak, dels för att utveckla metoder att basera både ammoniak- och metanoltillverkning på inhemska råvaror. Genom nedläggningen i Kvarntorp har alla dessa resurser nu skingrats. Det är ett faktum som jag som en av fempartimotionärerna från Örebro län i dag endast kan beklaga.

Enligt uppgift i interpellationssvaret har nu förhandlingar inletts mellan Supra och företrädare för överstyrelsen för ekonomiskt försvar och statens jordbruksnämnd om ett beredskapslån till Supra. Syftet skulle nu vara att via nyinvesteringar väsentligt förbättra ekonomin i ammoniak tillverkningen. Jag vill i detta se en klar strävan från statens sida att hålla tillverkningen inom landet i gång också i fortsättningen. Det sägs ju i svaret att det är en strävan att även öka den nuvarande tillverkningsvolymen.

Svaret på den andra frågan i min interpellation, som gäller forskning och utveckling för att kunna tillverka bl. a. ammoniak från svenska råvaror, är ju också positivt om än inte så preciserat. Som möjliga råvaror nämns torv, biomassa och skiffer. Som jag nyss nämnt menade vi motionärer, i överensstämmelse med Fabriksarbetareförbundets rapport, att det skulle ha gått utmärkt att, i närheten av en teknisk skala, bedriva forskning kring bl. a. ammoniak tillverkning från svenska råvaror vid anläggningen i Kvarntorp. Den komplettering av utrustningen som skulle ha behövts hade dragit mycket rimliga kostnader. Nu är denna möjlighet borta, och denna

*Om produktionen
inom landet av am-
moniak och salpe-
tersyra*

nödvändiga forskning måste bedrivas på något annat håll, antagligen i mindre skala. Man säger i svaret att denna forskning skall bedrivas inom ramen för energiforskningsprogrammet. Denna forskning är synnerligen viktig från beredskapssynpunkt och måste föras vidare, även om det kommer att dröja innan resultaten går att tillämpa i teknisk skala.

I jordbruksministrernas svar nämns Nynäshamnskombinatet. Inom ramen för detta skulle det kunna tänkas att ammoniak tillverkning togs upp. I det sammanhanget vill jag också nämna att vi från vpk-håll föreslagit att man skulle kunna ta till vara restgaser från kokverket vid SSAB i Luleå för tillverkning av ammoniak. Jag menar att också detta uppslag borde seriöst utredas.

I min interpellation tar jag också upp frågan om produktion av salpetersyra inom landet. Salpetersyra tillverkas med ammoniak som råvara och bildar med ammoniak ammoniumnitrat, som kan användas som gödselmedel och som råvara vid framställning av bl. a. militära sprängämnen. Inom handelsgödselindustrin framställs bara utspädd salpetersyra. För uppehållande av inhemsk produktion av krut och sprängämnen, som också är viktigt från beredskapssynpunkt, krävs tillgång till koncentrerad salpetersyra. Sådan köps nu som regel från Norsk Hydro i Norge, men viss tillverkning sker inom landet vid Ljungaverk, med ca 13 000 ton om året.

En möjlig utveckling, om rent företagsekonomiska och samtidigt kortsiktiga krafter får verka fritt, är att tillverkningen av råvaran ammoniak läggs ned inom landet och i stället denna importeras, men att de följande tillverkningsleden uppehålls. För min del anser jag att en sådan utveckling är högst betänkelig från beredskapssynpunkt och hävdar, i likhet med vad jordbruksministern gör i sitt svar, att produktionen av ammoniak inom landet skall uppehållas och utvecklas.

Herr talman! Mina följdfrågor i den här debatten till jordbruksministern är följande.

För det första: Kommer den nuvarande regeringen att bestämt motsätta sig nedläggning av ammoniakproduktionen inom Sverige och i stället verka för att den utvecklas oberoende av vad Norsk Hydro här har för planer? Eller uttryckt med andra ord: Kan vi undgå att samma historia inträffar som blev fallet med Kvarntorp när det gällde tillverkningen av ammoniak i Köping?

För det andra: När kan vi ha tagit fram teknik för framställning av bl. a. ammoniak från svenska råvaror? Det är självfallet svårt att svara på detta, men någon uppgift vore intressant att få i det sammanhanget.

Anf. 30 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Som jag angav i mitt svar är vår strävan att vi skall upprätthålla en ammoniakproduktion i vårt land. Som svar på den senast ställda frågan vill jag säga att forskning och utveckling rörande möjligheterna att framställa s. k. syntesgas ur inhemska råvaror pågår inom ramen för energiforskningsprogrammet i regi av statens energiverk. En försöksanläggning har uppförts i Studsvik. En tvåårig etapp avseende provning och drift

startade hösten 1982. Försöken är avsedda att ge bättre kunskap om teknik och ekonomi för sådan process.

Förslag beträffande fortsatta insatser för denna forskning kommer att läggas fram i regeringens forskningspolitiska proposition våren 1984.

Anf. 31 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Eftersom jag fått positiva svar finns det inte anledning till lika lång debatt om den här frågan som det fanns när det nyss gällde propositionen om jordbruksförhandlingarna, men ett litet meningsutbyte kan vi väl ändå ha. Jag skulle f. ö. ha gått in i den förstnämnda debatten om det gällt en interpellation, men det gjorde det ju inte, och därför kunde jag inte delta. Det som vi nu debatterar har emellertid också anknytning till jordbruket.

Vad gäller frågan huruvida Köping skall bli ett nytt Kvarntorp, så tolkar jag det som står i det skrivna svaret och vad jordbruksministern har tillagt som positivt – att det inte skall bli ett nytt Kvarntorp, utan ammoniakproduktionen skall upprätthållas inom landet.

Då det gäller forskning för att med svenska råvaror framställa de här viktiga ämnena – bl. a. ammoniak – skall det alltså komma förslag i forskningspropositionen i början av nästa år. Detta noterar jag, och jag skall med intresse studera vad som kommer att stå där. Jag hoppas att det som försumrades i Kvarntorp kommer att uppvägas i forskningspropositionen, för som jag tidigare sade tror jag att man missade en stor chans och förödde viktiga resurser genom nedläggningen i Kvarntorp, på det sätt som skedde.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:76 till jordbruksutskottet

8 § Anmälades och bordlades

Proposition

1983/84:73 En reformering av efterlevandepensioneringen m. m.

9 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1983/84:265 av *Claes Elmstedt m. fl.*

1983/84:266 av *Bengt Silfverstrand* och *Hans Pettersson* i Helsingborg

Vissa yrkestrafikfrågor m. m. (prop. 1983/84:65)

10 § Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1983/84:7 Granskning av riksdagens förvaltningsstyrelses verksamhet

1983/84:9 Vilande förslag till ändring i riksdagsordningen

1983/84:10 Vissa frågor på riksdagsområdet

Nr 38

Fredagen den

2 december 1983

*Om produktionen
inom landet av am-
moniak och salpe-
tersyra*

Justitiekommitténs betänkanden
1983/84:5 S. k. flyktingspionage
1983/84:7 Rätten till offentlig försvarare (prop. 1983/84:23)

*Meddelande om
frågor*

Försvarskommitténs betänkanden
1983/84:4 Musiken i det militära försvaret
1983/84:5 Frikallelse av värnpliktiga

Socialförsäkringskommitténs betänkanden
1983/84:8 Vissa invandrarfrågor
1983/84:12 Redogörelse för tillämpningen av terroristlagstiftningen (skr.
1983/84:49)

Socialkommitténs betänkanden
1983/84:10 Utbyggnad av miljömedicinsk/samhällsmedicinsk verksamhet,
m. m.
1983/84:11 Forsknings- och försöksverksamhet på barnomsorgsområdet
m. m. (skr. 1983/84:11)
1983/84:12 Statsbidrag till barnomsorg och social hemhjälp (prop. 1983/84:9)
1983/84:13 Avgift för social hemhjälp

Jordbrukskommitténs betänkande
1983/84:7 Tungmetaller i batterier

Näringskommitténs betänkanden
1983/84:3 Franchising
1983/84:4 Ändring i lagen om sparbanker och om ökning av Sveriges
allmänna hypoteksbanks grundfond, m. m. (prop. 1983/84:44)

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 1 december

1983/84:205 av *Gunnar Hökmark* (m) till finansministern om de fria affärstiderna:

Fria affärstider innebär butikstider anpassade till olika människors önskemål. De erbjuder arbete åt dem som vill och kan arbeta på olika tider. Det gäller inte minst deltidsarbetande.

Handelsanställdas förbund driver en hård aktion mot fria affärstider. I andra frågor har regeringen gått fackliga organisationer till mötes. Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern om han avser att lämna förslag till riksdagen som inskränker de fria affärstiderna.

1983/84:206 av *Hugo Bergdahl* (fp) till jordbruksministern om skador orsakade av den stora älgstammen:

Den svenska älgstammen har ökat kraftigt i antal under de senaste decennierna. Detta avspeglas bl. a. i ständigt höjda avskjutningssiffror. De negativa verkningarna av en för tät älgstam har blivit alltmer uppenbara. Ökande antal viltolyckor i trafiken och omfattande skadegörelse på skog, skogsplanteringar och gröda är ett bevis på detta.

Avser jordbruksministern vidta några åtgärder för att nedbringa de olyckor i trafiken och den skadegörelse på skog, skogsplanteringar och gröda som den täta älgstammen för med sig?

1983/84:207 av *Börje Stensson* (fp) till jordbruksministern om försurnings-skadorna på skog:

Många ställer sig nu frågan om den skogsdöd som försurningen förorsakat i Mellaneuropa är på marsch upp genom södra Sverige.

Av uppgifter i media framgår att skogsstyrelsen och lantbruksuniversitetet just nu satsar resurser för att snabbt spåra skadorna på skogen i de södra länen.

Bland de län som begärt medel för inventering är Östergötlands län. Ororande tecken på försurningsskador i skogen spåras även här.

Östergötland kom dock ej med bland de län som erhållit extra resurser för att snabbt inventera och söka klarlägga befarade skadors omfattning.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga jordbruksministern:

Vilka åtgärder är jordbruksministern beredd att vidta för att vidga skogsvårdsstyrelsernas möjligheter att snabbt inventera försurningsskadornas omfattning i länens skogar?

12 § Kammaren åtskildes kl. 10.01.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 38

Fredagen den
2 december 1983

*Meddelande om
frågor.*